

Fördjupad strukturbild för kustzonen

Överenskommelser för framtida planering
i Göteborgsregionen, Orust och Uddevalla

Oktober
2019

Innehåll

Introduktion	3
Vad är en strukturbild?	3
Varför en fördjupad strukturbild för kustzonen?	5
Överenskommelser	6
Strukturerande element för kustzonen	8
● Öppet hav	10
● Skärgård	12
● Kustbygd	14
● Kustcentra	16
● Transportstråk	18
Hur kommer den fördjupade strukturbilden att användas?	20
Planeringsförutsättningar	21
Definitioner och begrepp	26
Hur har arbetet genomförts?	27

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen
Box 5073, 402 22 Göteborg
gr@goteborgsregionen.se

Godkändes av GR:s förbundsstyrelse 2019-10-18

Dokumentet har tagits fram med stöd från:
Karin Blomsterberg, Ramboll
Vidar Glette, Ramboll

Introduktion

Detta strategidokument är en gemensam överenskommelse kring hur kust- och havsområdet mellan Kungsbacka i söder och Uddevalla i norra ska utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Dokumentet är framtaget av Göteborgsregionen (GR) tillsammans med Orust och Uddevalla. Den fördjupade strukturbilden för kustzonen omfattar sex överenskommelser och en kartbild som visar på element i kustzonens framtida struktur.

De tre hållbarhetsdimensionerna – ekologisk, ekonomisk och social – har varit en viktig utgångspunkt för arbetet med den fördjupade strukturbilden liksom de globala, nationella och regionala miljömål som är styrande i fysisk planering. Klimatförändringar och nödvändigheten av anpassningar i planeringssammanhang är en given premis vilket speglas i överenskommelserna om kustzonens utveckling. Både plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB) föreskriver sociala perspektiv som jämställdhet, jämlikhet och en långsiktigt god hushållning med mark- och vattenresurser som kommer naturen och framtida generationer till nytta. Detta utgör ramen för all fysisk planering och spelar en särskilt viktig roll i kustzonen där koncentrationen av natur- och kulturvärden är hög.

I strategidokumentet ges inledningsvis en kort presentation om vad en strukturbild är och varför den behövs. Därefter följer överenskommelserna och en beskrivning av kustzonens strukturerande element med tillhörande kartbild. I denna del presenteras också exempel på hur överenskommelserna kan påverka avvägningar och inriktningar i kommunernas fysiska planering. Påföljande delar presenterar möjliga inriktningar för fortsatt arbete samt en beskrivning av vad den fördjupade strukturbilden ska förhållas till när det gäller andra processer inom samhällsplanering – det vill säga mål, strategier och planeringsdokument på såväl nationell som regional nivå. I den avslutande delen finns också ett förtydligande kring begrepp och definitioner som används i dokumentet samt en kort beskrivning av hur arbetet med att ta fram den fördjupade strukturbilden gått till.

Vad är en strukturbild?

En strukturbild är en strategi för framtida samhälls- och regionutveckling som bygger på hållbara fysiska strukturer. Den ska vara vägledande för den fysiska planeringen inom kommunerna och främja en helhetssyn på bebyggelse, transport, samt blå och grön infrastruktur.

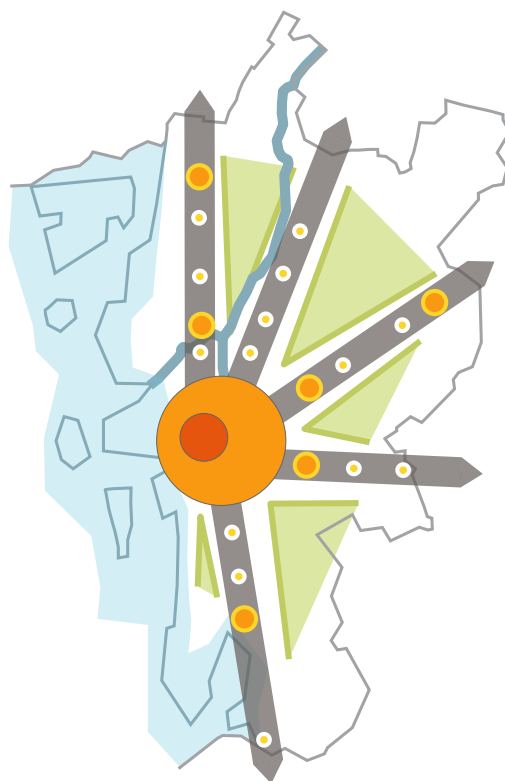
Strukturbild för Göteborgsregionen (2008) är en överenskommelse om att alla medlemskommuner gemensamt tar ansvar för att den regionala strukturen är långsiktigt hållbar. Det vill säga att kommunerna lokalt i sin planering utgår från och följer strukturbilden och överenskommelsen. Kartbilden som utgör del av strukturbilden visar huvuddragen i regionens övergripande fysiska struktur.

Förutom att fungera som ett stöd för medlemskommunernas eget planeringsarbete kan den utgöra grund för diskussioner i gränsöverskridande frågor, till exempel kommuner emellan eller mellan kommuner och regionala myndigheter.

De strukturbildande elementen är kärnan, det sammanhängande stadsområdet, huvudstråken, kustzonen, de gröna kilarna och Göta älv. Strukturbilden pekar på att förutsättningarna för en uthållig tillväxt stärks om utbyggnaden av bostäder, arbetsplatser, handel, utbildning och vård koncentreras till kärnan, till välbelägna delar av det sammanhängande stadsområdet och till orter belägna i eller starkt knutna till de regionala huvudstråken. Utbyggd eller beslutad infrastruktur ska kunna understödja en sådan utveckling.

Förutom de politiskt antagna mål- och strategidokument som pekar ut riktningen för samverkan kring regional utveckling inom Göteborgsregionen: *Strukturbild för Göteborgsregionen* (2008) och *Hållbar tillväxt – mål och strategier med fokus på regional struktur* (2013) finns det även en *Strukturbild för norra Bohuslän* (2009).

→ Angränsande aktuella strukturbilder, s.22

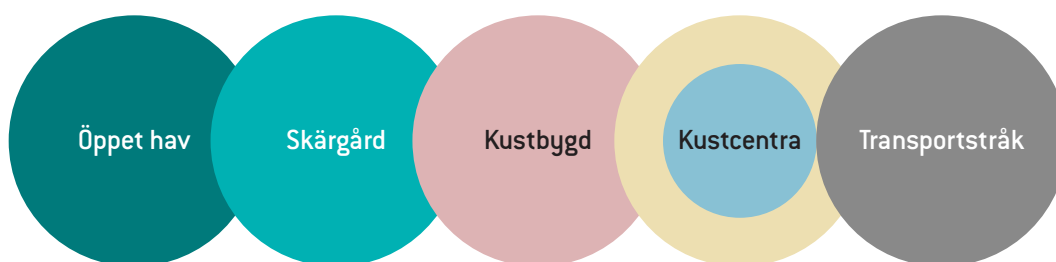

Koppling mellan den övergripande strukturbilden och fördjupningen med avseende på kustzonen

Detta strategidokument presenterar en fördjupning av strukturbilden för hela Göteborgsregionen. Den bygger vidare på övergripande element som kärnan och huvudstråken, men har också zoomats in för att kunna fånga upp och beskriva de unika förutsättningarna för kustzonen. Fördjupningen visar att tvärkopplingar och andra kompletterande strukturer är viktiga när det gäller kustzonens långsiktiga utveckling.

Den fördjupade strukturbildens element har delats in i *Öppet hav*, *Skärgård*, *Kustbygd*, *Kustcentra* och *Transportstråk*. Dessa illustreras i en förenklad kartbild där noder, stråk och områden ska tolkas som principer och inte som specifika geografiska platser. En beskrivning av vad som definierar och avgränsar de olika elementen finns under rubriken *Strukturerande element för kustzonen*, s. 8.

Kustzonens fördjupning behöver förstås tillsammans med den övergripande strukturbilden, och redovisas därför i en gemensam kartbild.

Varför en fördjupad strukturbild för kustzonen?

Inom ramen för projektet "Mellankommunal kustzonsplanering i Göteborgsregionen, Orust och Uddevalla" har åtta kustkommuner gemensamt samverkat kring en grund för kustzonens utveckling, där värden och resurser tas tillvara och värnas för att kunna användas på ett långsiktigt hållbart sätt.

Redan under arbetet med GR:s övergripande strukturbild blev det tydligt att det finns behov av en fördjupning som särskilt fokuserar på kustzonen. I arbetet med den fördjupade strukturbilden har även Orust och Uddevalla kommuner involverats för att få en helhetsbild över kuststräckan. Orusts och Uddevallas medverkan är viktig eftersom det finns strukturer som sträcker sig över kommungränser och värden och utmaningar som behöver hanteras gemensamt på en kommunövergripande nivå. Norr om Uddevalla finns en strukturbild framtagen av kommunerna i norra Bohuslän som täcker resten av kuststräckan fram till norska gränsen.

Kustzonen har en stor attraktionskraft och är identitetsskapande för hela regionen. Därför är tillgänglighet till och utveckling av kustzonen en gemensam angelägenhet. I kustzonen finns många olika intressen vilket medför en komplexitet när det kommer till planerings- och utvecklingsfrågor. Avvägningar behöver göras mellan vilken utveckling som ska ges utrymme och vilka värden som ska bevaras.

I kustzonen finns en betydande del av regionens bosättning fördelat på både större och mindre orter men också med en blandning av permanent- och fritidsboende. Förändringstrycket är stort, vilket skapar möjligheter men också svårigheter då det saknas en kapacitetsstark infrastruktur.

Överenskommelser

Kommunerna inom GR samt Orust och Uddevalla är överens om den fördjupade strukturbilden som består av sex gemensamma överenskommelser och en kartbild som illustrerar de strukturerande elementen i kustzonen.

Den fördjupade strukturbilden ska fungera som ett stöd och sätter ramarna för avvägningar och prioriteringar i kommunernas planeringsarbete. Vidare visar den på de viljeinriktningar som ska utgöra grunden i varje kommuns fysiska planering och i den mellankommunala kustzonsplaneringen.

Överenskommelserna består av en övergripande rubrik samt underpunkter som mer konkret beskriver kopplingen till kommunal planering och möjliga åtgärder.

Begreppet "vi" används för att göra det tydligt att GR:s förbundsstyrelse och de deltagande kommunernas politiska församlingar har godkänt och står bakom överenskommelserna i den fördjupade strukturbilden.

På denna och nästa sida presenteras GR:s samt Orusts och Uddevallas gemensamma överenskommelser för kustzonen. På kommande sidor tydliggörs överenskommelsernas koppling till strukturbildens olika element.

1

Vi är överens om att skärgårdssamhällets och den kustnära landsbygdens karaktär och identitet ska tas tillvara

Genom att verka för:

- Att värna och synliggöra kulturvärden i kustzonen, till exempel i form av miljöer och lämningar kopplade till fiske, fiskberedning, varv och båtbyggeri.
- Samstämmiga strategier för förvaltning av värdefulla kulturmiljöer med avvägningar mellan bevarande och varsam utveckling.
- Att lyfta fram berättelser om platser, människor och händelser i kustzonen och skapa generations- och kulturövergripande mötesplatser där lokal kunskap kan förmedlas.
- Att stärka attraktionskraften med ett brett spektrum av utbud som väcker nyfikenhet och lockar besökare och boende med olika bakgrund och i olika åldersgrupper.

2

Vi är överens om att utveckla levande samhällen där människor kan bo och verka hela året

Genom att verka för:

- Tillgång till kollektiva transportmedel till och från kusten året runt samt utveckling av resmöjligheter mellan skärgårdssamhällen.
- Att underlätta och uppmuntra fastboende i skärgårdssamhällen, exempelvis genom olika upplåtelseformer och nya lösningar för fritidsboende.
- Att nya bostäder och verksamheter planeras i anslutning till befintlig bebyggelse och i lägen med förutsättningar för hållbart resande.
- Ett kontinuerligt utbud av offentlig och privat service, mötesplatser för lokalt föreningsliv samt kulturaktiviteter för både boende och besökare.
- En robust, effektiv och välfungerande teknisk infrastruktur över kommungränser, till exempel med samarbete kring vattenförsörjning och klimatförebyggande åtgärder.

3

Vi är överens om att satsa på hållbara maritima näringar som bidrar till värdeskapande och sysselsättning i kustzonen

Genom att verka för:

- Investering i utpekade hamnar och farleder och satsning på energieffektiva lösningar som kan skapa förutsättningar för ökad andel sjöburen person- och godstrafik.
- Stärkt markberedskap för utveckling av besöksnäring och verksamheter med maritim anknytning i kustnära lägen med goda infrastrukturförbindelser och tillgång till kompetent arbetskraft.
- Ett långsiktigt hållbart fiske och vattenbruk vid kusten – inklusive kringnäringar – med tillgång till lokala landningsplatser och utveckling av en marin cirkulär ekonomi.
- Teknikutveckling och pilotanläggningar inom förnybar energiproduktion, marin bioteknik och hållbar livsmedelsproduktion inklusive vattenbruk på land och till havs.

4

Vi är överens om att skapa en tillgänglig och attraktiv skärgård och kustzon för närrekreation, friluftsliv och turism

Genom att verka för:

- Förbättrade förbindelser till och från kusten för kollektivt resande och genom utveckling av gång- och cykelnätet.
- Ökad tillgänglighet i kustzonens naturområden, till exempel i form av längre, sammanhängande och markerade cykelvägar, vandringsleder och kajakleder.
- Goda förutsättningar för båtliv med satsning på särskilt utpekade, tillgängliga hamnar där service, infrastruktur och förvaringslösningar möter dagens och framtida behov.
- Mindre störningar för friluftsliv och naturmiljö genom utpekande av särskilda hänsynsområden med till exempel begränsningar avseende hastigheter och buller.
- Stöd till initiativ som minskar nerskräpning av hav, stränder och bottenar, samt att genomföra regelbunden strandstädning och utveckla avfallshanteringen längs kusten.
- Att identifiera och minska fysiska, ekonomiska och kulturella barriärer som kan utgöra hinder för olika grupper av människor att uppleva kusten.

5

Vi är överens om att stärka och värna kustnära jordbruk för livsmedelsproduktion och för bevarande av öppna landskap

Genom att verka för:

- Att värna odlingsbar mark och minimera fragmentering vid ny bebyggelseplanering och etablering av ny infrastruktur.
- Kontinuerlig skötsel och brukande av betesmark och åkermark vid kusten, till exempel genom att lyfta dessa intressen i fysisk planering.
- Kombinationer av aktivt jordbruk med annan näring som tar utgångspunkt i befintlig infrastruktur och besöksvärdet i det historiska, kustnära odlingslandskapet.
- Att främja en hållbar livsmedelsproduktion genom förädling av råvaror med avsättning på en lokal marknad.

6

Vi är överens om att använda havet och kusten på ett långsiktigt hållbart sätt som bidrar till ekosystem i balans

Genom att verka för:

- Skydd och kartläggning av särskilt utpekade arter och biotoper som ålgräsängar, musselbankar och strandängar samt att värna dessa vid prövning och planering.
- Att i kommunal och regional planering ta hänsyn till blå och grön infrastruktur samt prioritera åtgärder som främjar ekosystemtjänster.
- Att identifiera, vidta och följa upp åtgärder som bidrar till att uppnå relevanta miljö kvalitetsnormer, exempelvis genom samarbeten kring avrinningsområden.
- Att minimera behovet av bottenmuddringar och minska de negativa miljöeffekterna vid muddring samt efterföljande hantering av massor.
- Bevarande och återhämtning av fiskbestånden som värdefull ekosystemfunktion, till exempel genom fiskefria områden, restaurering av vattendrag eller andra åtgärder.

Strukturerande element för kustzonen

För att möjliggöra hållbar utveckling i kustzonen behövs en samsyn kring de strukturer som påverkar och stödjer områdets användning och utveckling. Medan "Strukturbild för Göteborgsregionen" (2008) ger en beskrivning på mer övergripande nivå så visar fördjupningen kompletterande strukturer och hur dessa knyter an till huvudstråken på fastlandet.

Ett antal noder, stråk och områden har identifierats vilka rymmer olika intressen och strukturer av betydelse för kustzonens framtida användning och utveckling. Tillsammans skapar de förutsättningar för boende, turism och näringsliv samtidigt som kustens attraktivitet behöver värnas och bevaras.

Den övergripande strukturbilden ligger till grund för fördjupningen och finns med som nedtonade objekt i kartbilden. Det viktiga nord-sydliga huvudstråket har en högre detaljeringsgrad och har förlängts med nya noder i stråket norrut för att kunna visa kopplingar till kompletterande strukturer i kustzonen.

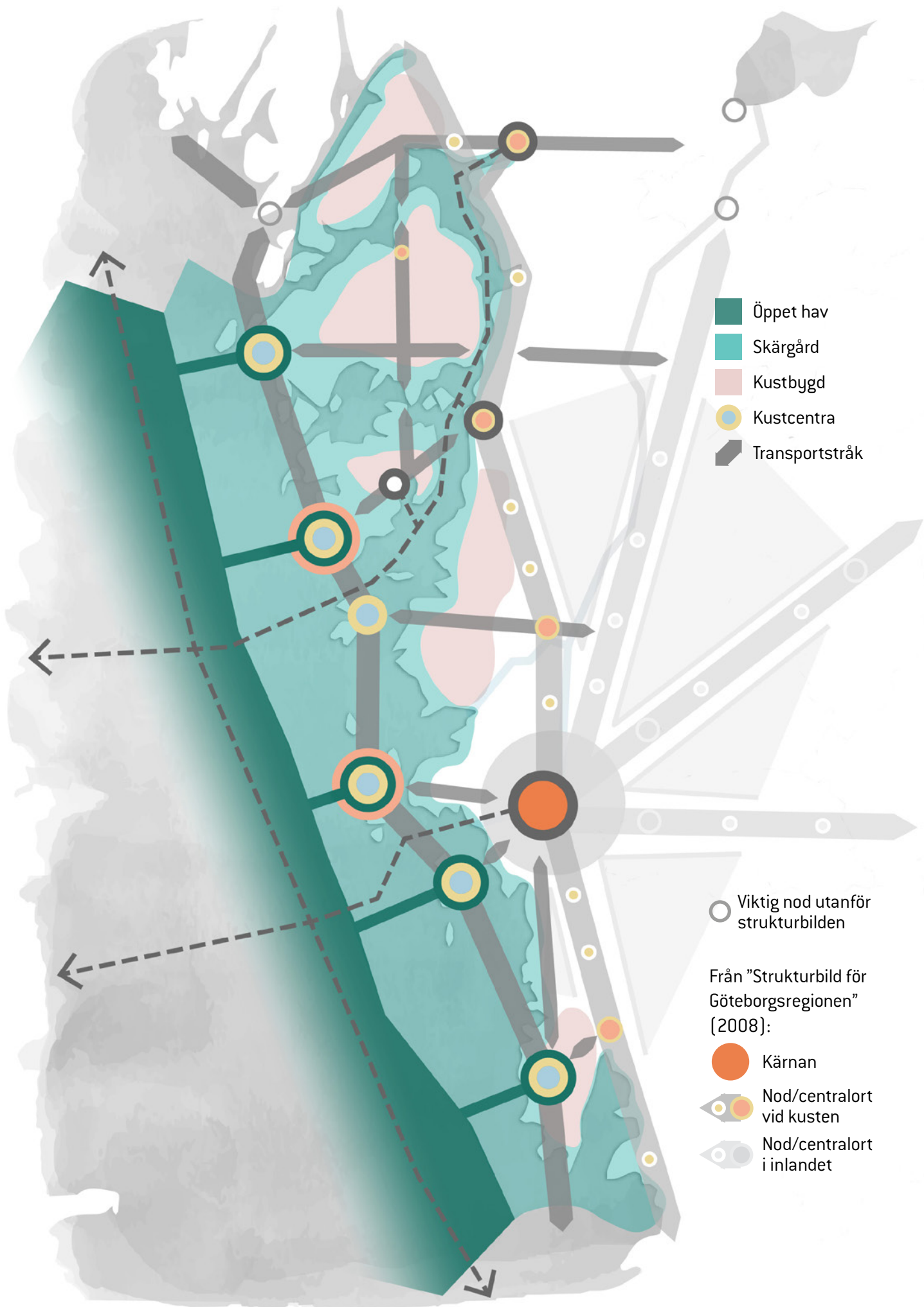
Det finns redan idag en relativt väl utbyggd infrastruktur för bil i området. De utpekade öst-västliga transportstråken ska därför inte tolkas som nya eller förbättrade bilvägar, utan som förstärkta kopplingar för land- och vattenburen kollektivtrafik samt säkra och effektiva gång- och cykelförbindelser.

Ett kompletterande nord-sydligt stråk i det yttre kustbandet kan binda samman skärgårdssamhällen och vara attraktivt för fastboende, verksamheter och besöksnäring. Detta möjliggör att orter i högre grad kan komplettera varandra när det gäller utbud av kollektivtrafik, service, handel, bostäder och målpunkter för besöksnäring. Noderna i kustzonen ska inte tolkas som specifika geografiska platser, utan som symbol för en samling av funktioner i ett begränsat antal tyngdpunkter med koppling till befintlig och framtida infrastruktur.

På kommande sidor finns en beskrivning av kustzonens strukturerande element. Här redovisas viktiga värden och intressekonflikter samt exempel på vad de gemensamma överenskommelserna kan innebära i form av åtgärder och avvägningar i den fysiska planeringen.

En hållbar användning av det öppna havet är en grundförutsättning för kustzonens attraktivitet. Området utgör en yttre gräns och förbindelse mot omvärlden, och har bland annat en viktig transportfunktion. Det avgränsas i denna strukturbild av mittlinjen mellan Sverige och Danmark i väster, Kungälv kommungräns i söder och Orust kommungräns i norr. I öster går gränsen där det öppna havet möter kustvattnet och skärgården, en nautisk mil utanför baslinjen.

Området omfattas av nationell havsplanering för Västerhavet, som överlappar med kommunal planering i det som kallas territorialhavet, upp till 12 nautiska mil utanför baslinjen. Inom strukturbildens område är i stort sett allt öppet hav territorialhav.

Förutom sjöfart och yrkesfiske rymmer det öppna havet också intressen för totalförsvaret. Två stora sjöövningsområden finns längs den aktuella kuststräckan.

Vad överenskommelserna kan innebära för planering i öppet hav

- 1 Fiskerieringen är idag och har historiskt sett varit viktig för hela den berörda kuststräckan. Fiskhamnar, landningsplatser och kringnäringar längs kusten och i kärnan bör värnas.
- 3 Hållbara maritima näringar är i hög grad beroende av resurser i det öppna havet. Det gäller fiske och annan livsmedelsproduktion men även energiproduktion och utvinning av ämnen och material. En målsättning måste vara att samverka med besöksnäringen och minimera negativ påverkan på kustzonens attraktivitet.
- 6 Ökade anspråk och mänsklig påverkan innebär ett växande behov av att skydda grön infrastruktur och främja ekosystemtjänster i det öppna havet. Detta kan innebära ett gemensamt miljöövervakningsprogram eller åtgärdsplaner för att nå god vattenstatus.

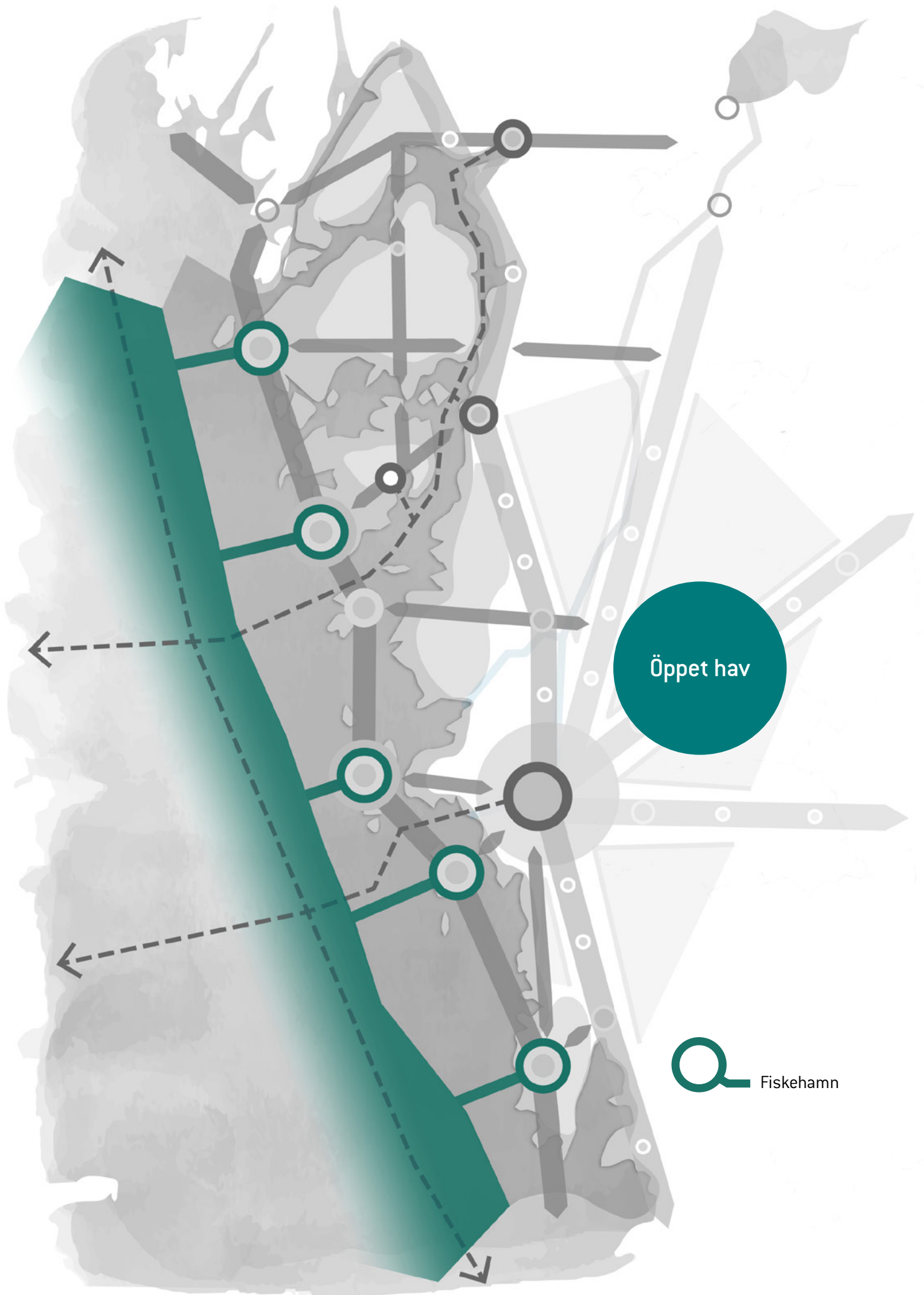
Motstående intressen och utmaningar

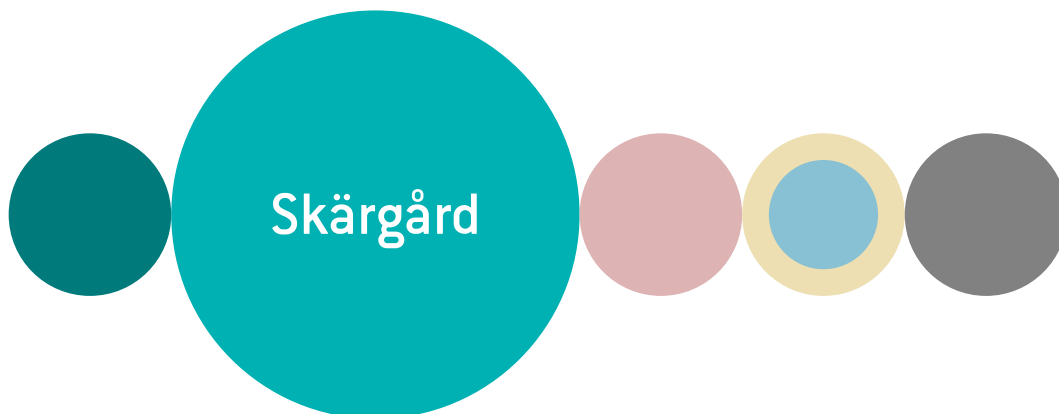
Ekosystemfunktioner i det öppna havet hotas av klimatförändringar och annan mänsklig påverkan. Havsvattnets ekologiska och kemiska status är känslig för förorening och utsläpp.

Inom försvarets sjöövningsområden finns begränsningar för uppförande av fasta installationer (såsom vindkraftverk). I möte med rörliga funktioner som sjöfart eller fiske är intressekonflikten betydligt mindre även om negativ påverkan kan förekomma under perioder. Försvarets intressen bedöms inte som förenligt med friluftsliv.

Farleder till havs innebär också begränsningar för möjligheten att bygga vindkraft. Därutöver finns en risk för negativ miljöpåverkan vid utsläpp eller haveri. Ökad trafikering i farlederna kan innebära en konflikt med fritidsbåtar på öppet hav.

Beroende på val av fångstmetod kan fiske påverka naturmiljön och olika arters bestånd. Intressekonflikter kan också uppstå mellan yrkesfiske och sportfiske eller fisketurism.

Begreppet skärgård beskriver en samling av öar, holmar och skär vid kusten samt deras omgivande vattenområde. I den allmänna uppfattningen av skärgården ingår även liknande landskap på fastlandet, med flikig kustlinje och vegetationsfattiga klippstränder. Skärgården är viktig för ett större omland eftersom många attraktiva besöksmål ligger inom området. Inte minst är båtlivet viktigt, både för boende inom området och för småbåtsturer, och som underlag för besöksnäringen.

Skärgården och dess kulturmiljöer är identitetsbärande för hela regionen, samtidigt som den är känslig för klimatförändringar och annan mänsklig påverkan.

Vad överenskommelserna kan innebära för planering i skärgården

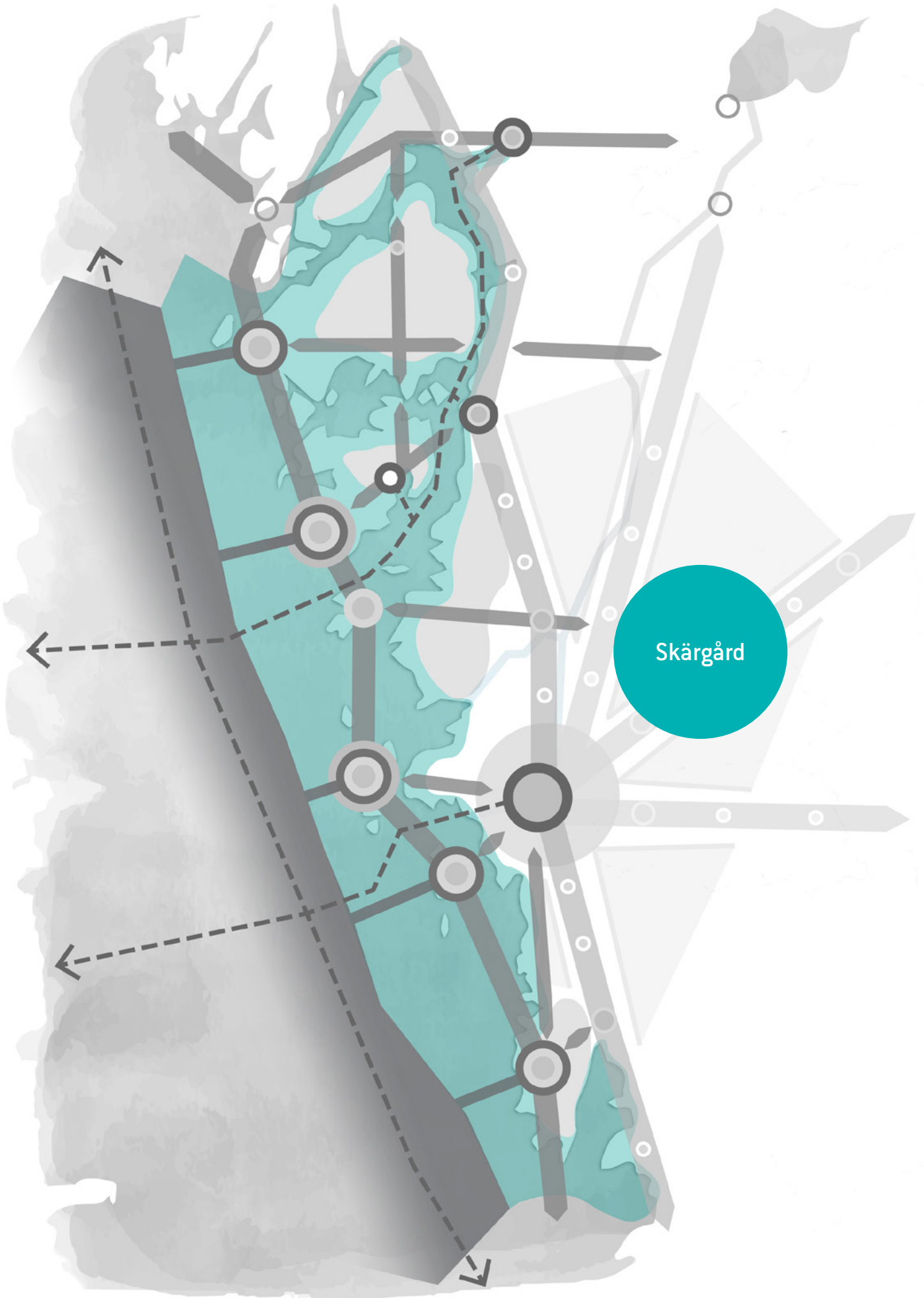
- 1 Samverka över kommungränser kring identifiering och skydd av värdefulla kulturmiljöer och avvägningar mellan att bevara och utveckla miljöer som lockar människor till skärgården. Förmedling av lokal historia är också viktigt för att skapa samhörighet mellan boende.
- 3 Dialog med befintliga och potentiella aktörer för att hitta lämpliga platser för maritim näringsutveckling. Samarbete mellan kommuner för att säkerställa en fungerande teknisk och digital infrastruktur samt lokal kompetensförsörjning.
- 4 Friluftsliv och aktiviteter i skärgården bör vara tillgängliga för alla. Strandskyddet bidrar till att säkra tillgängligheten till kusten, men ett välfungerande kollektivtrafikutbud behövs också för att skapa möjlighet för människor i städer och inland utan bil att nå och använda kusten.
- 6 Skärgårdens ekosystem är känsliga för påverkan från utveckling och båtliv, samt från aktivitet i kustbygden och det öppna havet. Uppföljning behövs för att undvika exploatering i sådan omfattning som på sikt kan innebära negativ påverkan på natur och landskap.

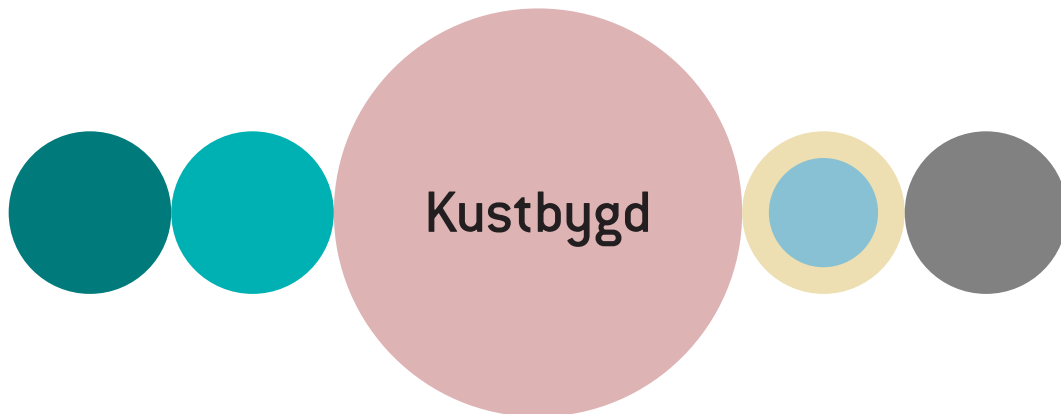
Motstående intressen och utmaningar

Skärgården är mycket attraktiv för besöksnäringen och det finns ett tryck på ny utveckling inom området. Detta innebär i sig en konflikt eftersom förändringar, ökad användning och slitage kan påverka attraktiviteten i området negativt.

Strandskyddet är ett viktigt verktyg för att bevara känsliga livsmiljöer, men kan samtidigt utgöra ett hinder för utveckling och omvandling i kustsamhällen. Det kan också vara begränsande i samband med klimatsäkring av bebyggelse, hamnar och kulturmiljöer.

Attraktiviteten för friluftsliv innebär potentiella intressekonflikter med andra användningar, såsom vattenbruk, hamnar eller verksamheter. Dessutom finns risk för negativ påverkan på friluftsliv och boende i form av buller och vågor från både vattensport och båttrafik. Tillväxt i båtlivet med nya småbåtshamnar, muddring och utsläpp hotar ålgräsbeståndet och andra viktiga biotoper i skärgården.

Landskapsmässigt definieras kustbygden av skogsklädda åsar och jordbruksmark vid kusten. Här återfinns många kulturhistoriska lämningar och platser med lång historisk kontinuitet när det gäller boende, brukande och näringar. Detta på grund av det mer skyddade läget och möjlighet till livsuppehälle genom kombinationer av jord- och skogsbruk, jakt och fiske.

Lokal livsmedelsproduktion är en tillgång för boende såväl som för besöksnäringen. Samtidigt är jordbruket viktigt för biologisk mångfald genom betesdrift och bidrar till öppna landskap med siktlinjer mellan kust och hav.

Områdets målpunkter är i första hand lokala eller närregionala, i form av till exempel campingplatser, lägergårdar och platskrävande eller bullrande rekreation och friluftsliv.

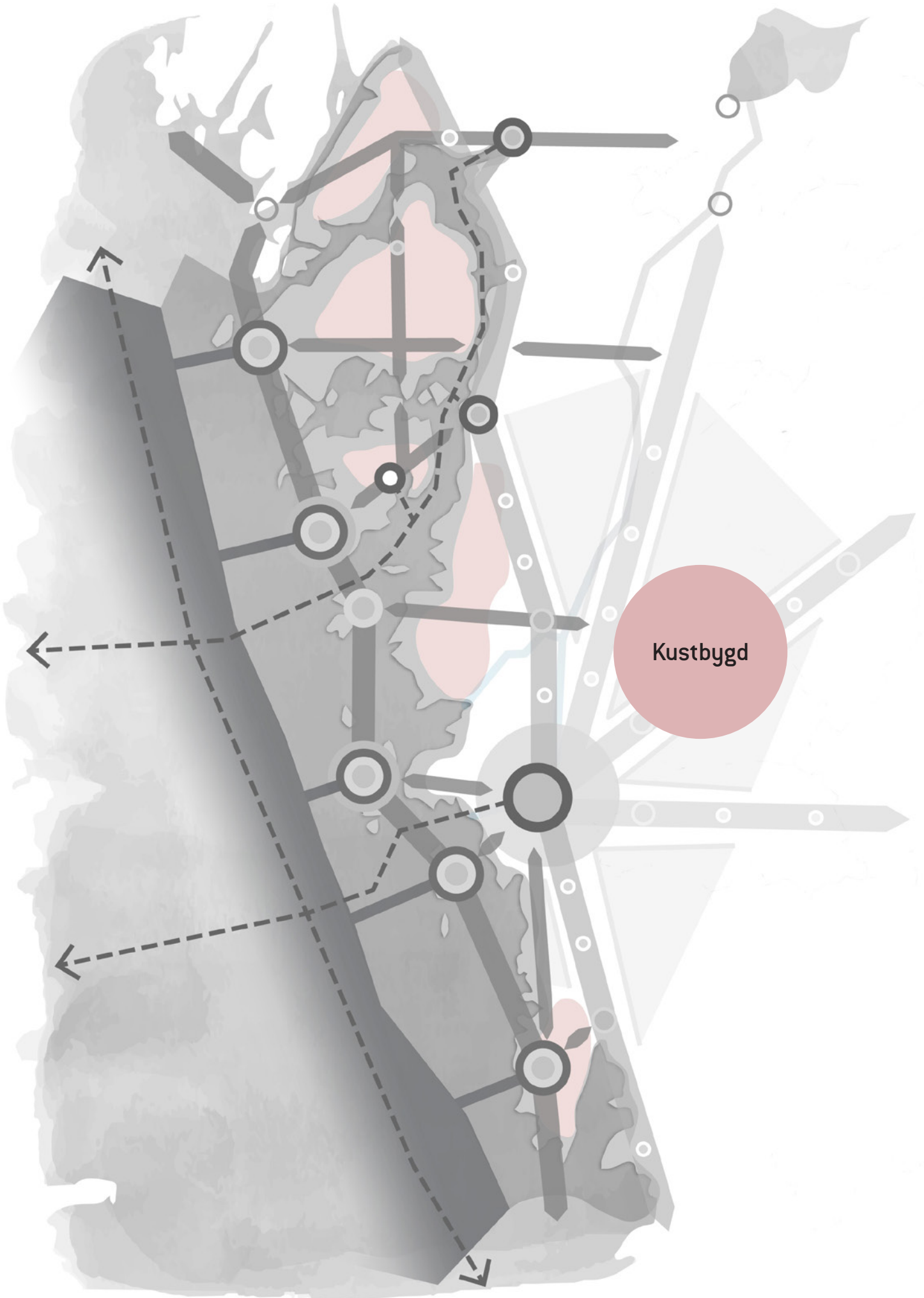
Vad överenskommelserna kan innebära för planering i kustbygden

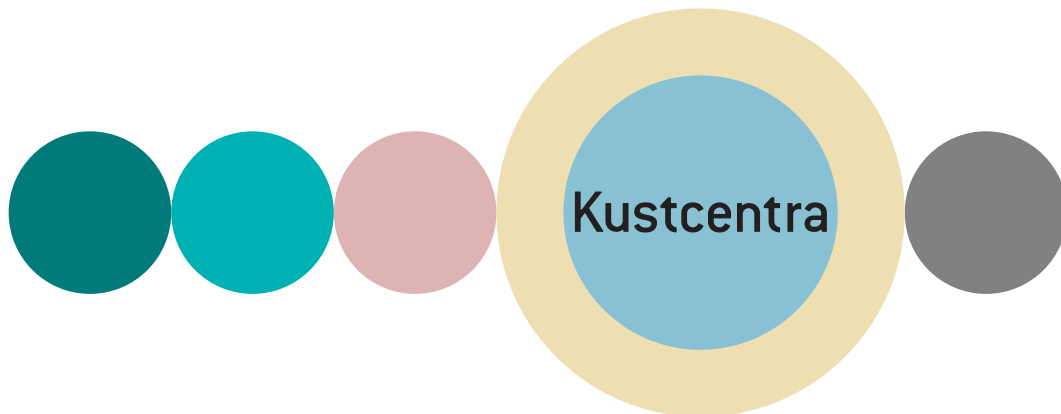
- 1 Landskapets öppenhet och viktiga siktlinjer bör bevaras. I kustbygden finns lämningar från fiske och fiskberedningsindustri, båtbyggeri och andra kulturmiljöer som kan nyttjas för att bygga identitet och skapa målpunkter, mötesplatser och aktiviteter.
- 4 I kustbygden är lokal tillgänglighet viktigare än regional. Många transportstråk passerar området och kan nyttjas av lokala målpunkter. Jordbruksmark kan vara en barriär för att nå strandlinjen.
- 5 Eftersträva hållbart brukande, begränsa miljöpåverkan och värna lokal livsmedelsproduktion för att stimulera efterfrågan på lokala jordbruksprodukter. Nyttja kustbygdens besöksvärde och värna jordbruksmarken i planering av bebyggelse och infrastruktur.
- 6 Det finns goda förutsättningar för att utveckla ekosystemtjänster i kustbygden. Området rymmer viktiga biotoper och vattendrag. Brist på betesdjur kan leda till igenväxning och minskad biologisk mångfald. Jordbruket kan också medföra utsläpp och övergödning.

Motstående intressen och utmaningar

Även kustbygden upplever ett exploateringsstryck på grund av närheten till havet och skärgården samt den attraktivitet som finns i kustnära lägen med tillgång till bad och båtplatser. Avstyckning av tomter för bostads- och fritidshusbebyggelse reducerar den odlingsbara marken och gör driften mindre lönsam. I vissa fall kan småskaligt brukande upprätthållas i kombination med besöksnäring eller inriktning på ekologisk livsmedelsproduktion.

Jordbruket innebär påverkan på vattenkvalitet i form av näringsutsläpp.

Kustcentra riktar sig mot kusten och havet i struktur såväl som innehåll, både i ett nutida och historiskt perspektiv. I redovisningen har ofta flera orter slagits ihop till en nod för att illustrera ett behov av att samla funktioner och begränsa ny bebyggelse i en attraktiv och känslig miljö utanför tätortsgränsen. Noderna ska inte tolkas som specifika geografiska platser. Ringarna med olika färg och storlek representerar en potential för kustcentra att bättre utnyttja lokala förutsättningar och komplettera varandra.

För att överensstämna med den övergripande strukturbilden från 2008 har ett fåtal mindre noder lagts till som inte definieras som kustcentra, men som utgör knutpunkter av betydelse längs huvudstråk för infrastruktur.

Vad överenskommelserna kan innebära för planering i kustcentra

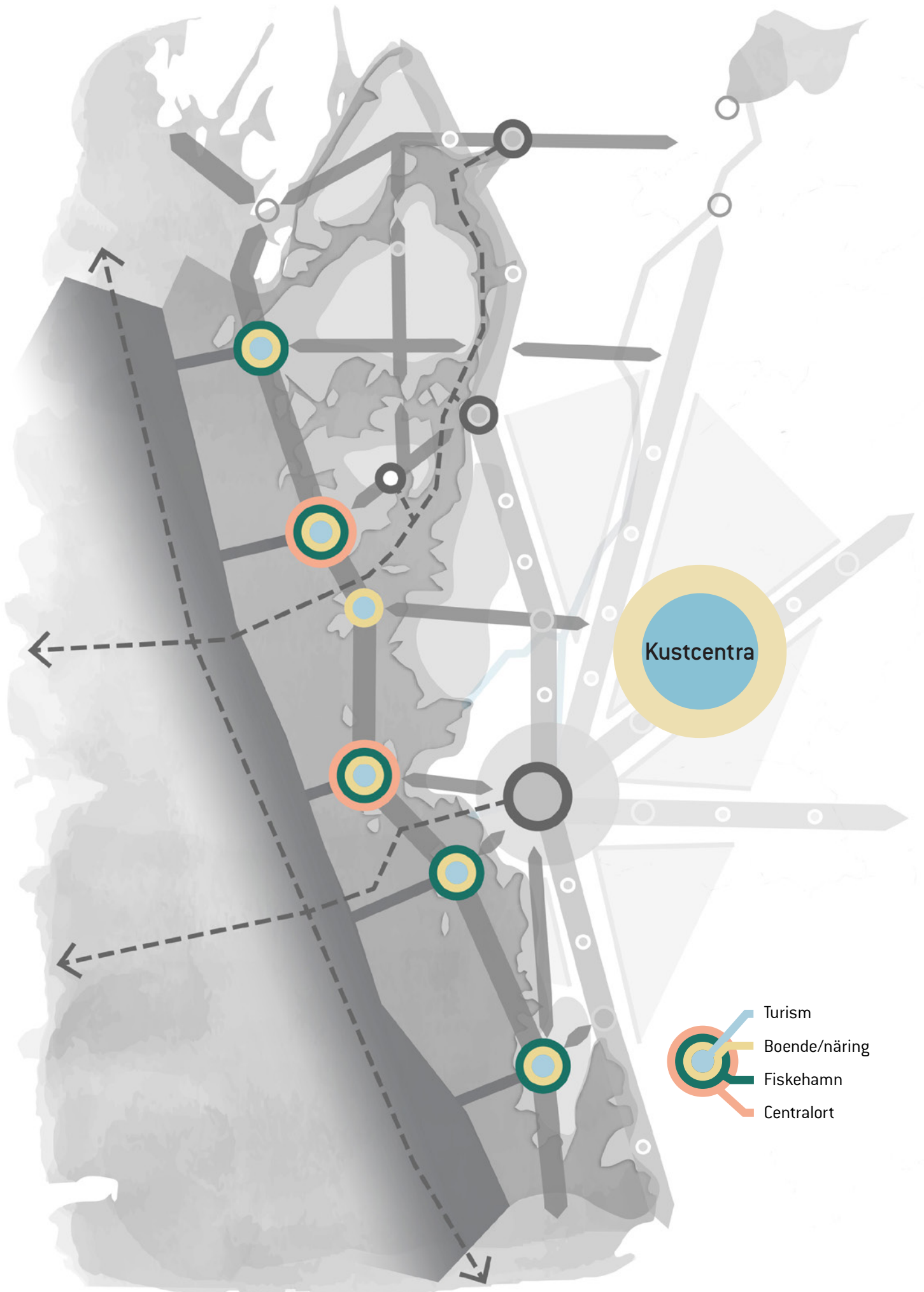
- 1 Tätorter i skärgården är en viktig del av landskapets karaktär. De innehåller kulturmiljöer som bär på historia och identitet vilka är viktiga utgångspunkter för ny utveckling.
- 2 Förtätning i befintliga tätorter ger förutsättningar för effektiv service, goda kollektivtrafikförbindelser och robust teknisk infrastruktur, men måste ske med hänsyn till befintlig miljö. Högre täthet bidrar till ökat folkliv som attraherar både boende och besökande.
- 3 Behov av att skapa arbetsplatser som inte är beroende av besöksnäringens säsongsvariationer. Det kan till exempel innebära etablering av nya näringar med koppling till marina naturresurser, eller en utveckling av besöksnäringen för att förlänga säsongen.
- 4 En nord-sydlig koppling i skärgården har potential för turism och kan möjliggöra att kustnoder kompletterar varandra när det gäller utbud av service, handel, övernattningsmöjligheter och upplevelser.

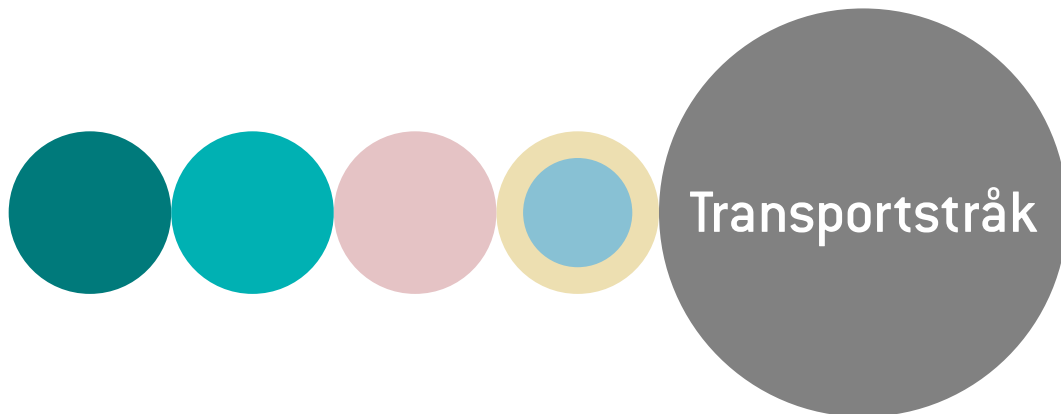
Motstående intressen och utmaningar

En viktig intressekonflikt som berör kustsamhällen är förhållandet mellan turismens anspråk och platsbehov, särskilt under högsäsong, och bostäder, service och verksamheter som krävs för att möjliggöra boende året runt. Strandskyddet är ett viktigt verktyg för att bevara känsliga livsmiljöer, men kan samtidigt utgöra ett hinder för utveckling och omvandling i kustsamhällen. Utan styrning eller reglering finns risk att permanentboende omvandlas till fritidsboende som också innebär att grunden för kommunal service och kollektivtrafik försvinner.

Utmaningar kring teknisk försörjning kan kräva att nya bostäder och verksamheter etableras i anslutning till befintlig infrastruktur, men kan också innebära begränsad kapacitet när det gäller till exempel dricksvattenförsörjning (för att undvika saltvattenintrång i vattentäkter) eller avloppshantering.

De nord-sydliga huvudstråken i *Strukturbild för Göteborgsregionen (2008)* är som nämnts av stor betydelse för kustzonen. I den fördjupade strukturbilden visas tre andra typer av transportstråk i form av stärkta tvärkopplingar, en kompletterande nord-sydlig förbindelse i det yttre kustbandet och viktiga farleder som ansluter till kommersiella hamnar. Farleder för fritidsbåtar är inte strukturerande på samma sätt och visas inte.

Tvärkopplingarna representerar stråk med satsning på effektiva gång-, cykel och kollektivtrafikförbindelser. De kopplar samman kustcentra med de nord-sydliga huvudstråken på land, i huvudsak i anslutning till noderna. Vissa tvärkopplingar fortsätter mot inlandet och knyter an till andra huvudstråk och noder i den övergripande strukturbilden. Det kompletterande nord-sydliga stråket i det yttre kustbandet binder samman kustnoderna. Transportstråken kan tolkas både som land- och vattenburna förbindelser med möjlighet till kollektivt resande.

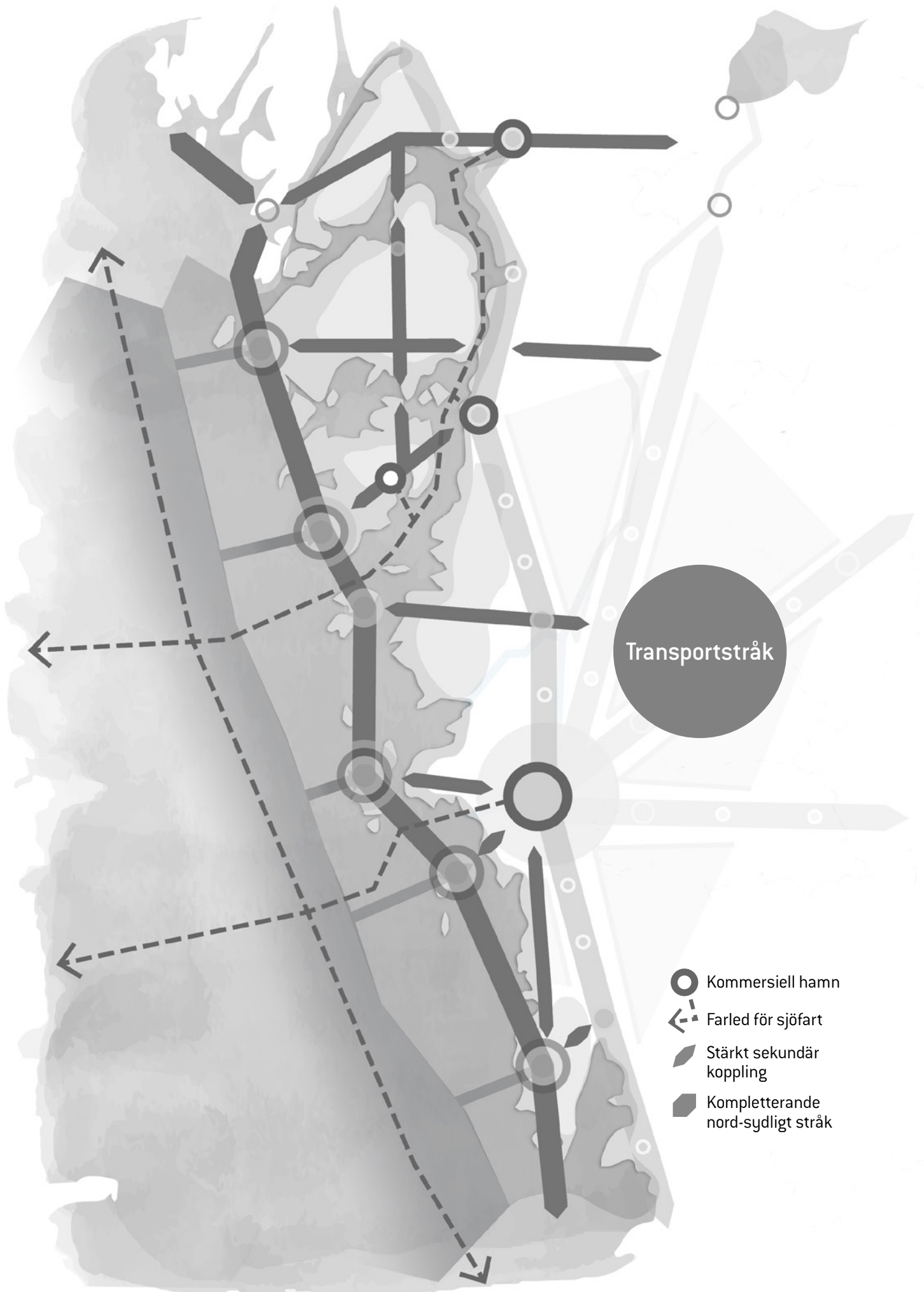
Vad överenskommelserna kan innebära för planering i transportstråk

- 1 Etablering av nya, fasta förbindelser har påverkan på orter i kustzonen, både fysiskt och socialt. Det kan finnas positiva effekter, men platsens struktur, karaktär och identitet ändras.
- 4 Levande kustsamhällen i framtiden kommer att behöva ökade möjligheter till hållbart resande både för arbetspendlare och för besökare. Ökad efterfrågan kan möjliggöra vidareutveckling av vattenburen kollektivtrafik under hela året.
- 5 Stärkta tvärkopplingar för kollektivtrafik, gång och cykel är viktigt för att öka tillgängligheten till skärgården och öka mångfalden bland de som befinner sig vid kusten. God tillgänglighet skapar förutsättningar för närrekreation, friluftsliv och turism.
- 6 Samverkan över kommungränser krävs för att lösa utmaningar kopplade till muddertippning, och minimera negativ miljöpåverkan från muddring, till exempel genom återanvändning av material.

Motstående intressen och utmaningar

Väl fungerande transporter är av stor vikt för boende, besökande och verksamheter. Samtidigt innebär vägbyggnationer stora utmaningar i möte med landskapets och naturmiljöns känslighet. Havsnivåhöjning, stranderosion och extremväder tillför ytterligare komplexitet i planeringen.

Överflyttning av gods- och persontransporter från väg till vatten kan avlasta vägnätet på land. Muddring av farleder och hamnar är nödvändigt för att möjliggöra detta, men medför också negativ miljöpåverkan. Teknikutveckling kan i framtiden bidra till säkrare och mer energieffektiva sjötransporter samt möjliggöra ökade gods- och personflöden längs befintliga farleder.

Transportstråk

- Kommersiell hamn
- Farled för sjöfart
- Stärkt sekundär koppling
- Kompletterande nord-sydligt stråk

Hur kommer den fördjupade strukturbilden att användas?

Den fördjupade strukturbilden med gemensamma överenskommelser ska fungera som ett underlag och en vägledning för kommunernas planering i kust- och havsområdet. Strategidokumentet är starten på ett fortsatt samarbete där vi tar gemensamt ansvar för en långsiktig hållbar utveckling i kustzonen. Det är ett samarbete som kan ta sig uttryck på flera olika sätt och det är viktigt att bygga vidare där samarbetet gör mest nytta.

Samverkan mellan kommuner

Den fördjupade strukturbilden för kustzonen är ett första steg i att utveckla en samverkansplattform för planering i kust och hav. Arbetet med strukturbilden ger en bra grund för fortsatt samarbete och öppnar upp för olika sätt att arbeta vidare med frågorna

Det kan handla om att identifiera planeringsfrågor för kust och hav som ligger utanför kommunernas rådighet (till exempel kopplat till Havs- och vattenmyndigheten, Sjöfartsverket, Försvaret eller maritimt näringsliv) där det finns behov av att samarbeta kring gemensamma yttranden och strategier.

En annan väg framåt kan vara att utveckla samarbete på kommunövergripande nivå kring nyckelfrågor kopplade till fysisk planering i kustzonen, till exempel avfallshantering, dricksvattenförsörjning, krisberedskap, havsnivåhöjning och klimatanpassning. Där finns redan ett antal initiativ som ett fortsatt samarbete kan ta avstamp i, exempelvis kring regional vattenförsörjning och regional avfallsplanering.

Det kan även handla om att identifiera pilotprojekt som omfattar ett mindre antal kommuner, med utgångspunkt i strukturbildens överenskommelser, och söka gemensamt stöd för handlingsplan och genomförande.

Ett antal etablerade nätverk finns redan vilka kan vara tänkbara att bygga vidare på i fortsatt samverkan, till exempel *8+ffjordar*, *Fiskekommunerna*, *Ett enat Bohuslän* och *Ren Kust i Bohuslän*. Där kan den fördjupade strukturbilden med överenskommelser fungera som ett underlag för diskussioner med relevans för kustzonsplanering.

Det är också viktigt med en kontinuerlig diskussion för att fånga upp kommungemensamma och gränsöverskridande utmaningar där ökad samverkan krävs. Där är GR:s befintliga strategiska nätverk och chefsnätverk viktiga arenor för att lyssna av vilka behov och utmaningar som finns och som kräver gemensamma lösningar.

Fortsatt arbete med kustzonsplanering

GR är tillsammans med Orust och Uddevalla kommuner avsändare av detta strategiska dokument. Med det följer ett ansvar att följa upp den fördjupade strukturbildens relevans och genomslag. I praktiken kan det exempelvis innebära att GR tar stöd i den fördjupade strukturbilden och överenskommelserna i remissvar på kommunernas översiktsplaner eller andra relevanta remisser. Men det innebär också att GR, tillsammans med kommunerna, behöver utvärdera om de befintliga nätverken och samverkanstrukturerna räcker till för att hantera frågor kopplade till kommunövergripande planering i kustzonen.

Planeringsförutsättningar

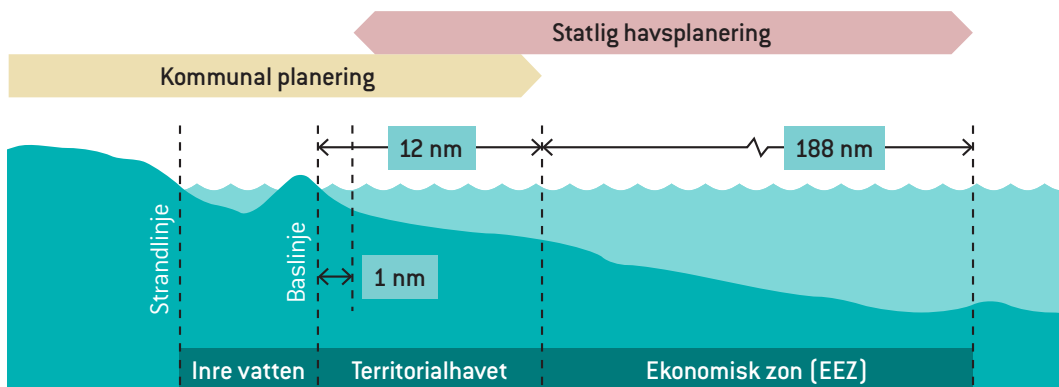
Kustzonen är en känslig miljö som kräver långsiktighet i planeringen. Flera aktuella planerings-, strategi- och måldokument fångar upp detta, med utgångspunkt i de tre hållbarhetsdimensionerna och antagna miljömål. Strukturbilden har ingen juridisk status i planprocessen, men utgör ett underlag som tangerar och har många gemensamma nämnare med dessa dokument. Nedan beskrivs de med störst relevans i just denna kustzon.

Havsplan för Västerhavet

Enligt EU:s ramdirektiv för havsplanering (2014/89/EU) ska alla medlemsstater senast år 2021 ha upprättat havsplaner. Havs- och vattenmyndigheten bedriver därför ett arbete med att ta fram statliga havsplaner. Havsplanen för Västerhavet omfattar Västra Götalands och Hallands län samt norra delen av Skåne län. Arbetet har pågått parallellt med fördjupningen av strukturbilden för kustzonen.

Havsplanerna tas fram för att visa hur havet ska användas hållbart och effektivt, både på kort och på lång sikt. Det vill säga hur havets resurser ska förvaltas och hur olika intressen ska samsas om havet nu och i framtiden.

När havsplanerna beslutats ska de ge vägledning för myndigheter och kommuner i planeringssammanhang, i tillståndsärenden och i förvaltningen av havet. Riksdagen beslutade 2014 om lagstiftning för nationell havsplanering i Sverige genom att anta propositionen ”Hushållning med havsområden, Proposition 2013/14:186”. Här står bland annat att länsstyrelsen för ett havsplanerat område ska grunda sina ställningstaganden på havsplanen istället för underlag från riksintressemyndigheterna.

Begrepp, gränser och överlappande planeringsansvar i territorialhavet. Bearbetad figur från Havsplan för Västerhavet.

Översiktsplanering vid kust och hav

Kustkommunerna ansvarar enligt plan- och bygglagen för översiktsplaneringen på land, för kusten och för territorialhavet. Kommunala översiktsplaner och de nationella havsplanerna kommer därför att överlappa varandra. De nationella havsplanerna kommer när de är antagna att vara vägledande för kommunernas planläggning.

Boverkets PBL kunskapsbanken innehåller omfattande vägledning kring kommunal översiktsplanering av kust- och havsområden samt kopplingar till den nationella

havsplaneringen som Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för. Teman som berörs är struktur och utformning, maritima näringar, klimatförändringar, naturvärden, friluftsliv, kulturmiljövärden, samt totalförsvaret. Fördjupningen av Göteborgsregionens strukturbild för kustzonen lyfts fram som ett exempel på planeringsunderlag.

Nationell maritim strategi

År 2015 presenterade Sveriges regering en strategi för att främja de maritima näringarna, *En svensk maritim strategi – för människor, jobb och miljö*. Strategins vision är konkurrenskraftiga, innovativa och hållbara näringar med syfte att bidra till ökad sysselsättning, minskad miljöbelastning och en attraktiv livsmiljö. Strategin ska bidra till att uppnå de nationella miljö kvalitetsmålen ”Hav i balans” och ”Levande kust och skärgård”. Strategin ska också bidra till att uppnå målsättningarna i EU:s havsmiljödirektiv och till att stärka såväl regional som lokal konkurrenskraft.

Arbetet har genomförts i dialog med berörda aktörer och mynnat ut i sex identifierade åtgärdsområden att utgå ifrån i processen för att nå visionen: *Friskt och säkert hav, Kunskap och innovation, Planering med maritimt perspektiv, Funktionella regler och väl fungerande processer, Internationellt samarbete och Förutsättningar för näringslivet och branschspecifika åtgärder*.

Maritim strategi för Västra Götaland

Västra Götalandsregionen (VGR) har i samarbete med kommunerna i Västra Götaland tagit fram en maritim strategi. Strategin utgår från *Vision Västra Götaland* och regionala tillväxtprogram. Strategin omfattar inte bara Västerhavet utan också berörda delar av Vänern och ska utgöra en grund för att vidareutveckla den maritima sektorn och samla aktörer kring en målbild och vision för utvecklingen. VGR leder arbetet, och samverkar med regionens berörda intressenter i *Maritima klustret i Västsverige*.

Strategin bygger på en vision för den maritima sektorn i Västra Götaland, inspirerad av arbetet i grannländerna: ”Västsverige skall vara en av Europas ledande maritima regioner med lösningar inriktade på innovation och miljöanpassad tillväxt”. Arbetet har bland annat mynnat ut i ett *Handlingsprogram för hållbara maritima näringar* för 2016-2019.

Angränsande aktuella strukturbilder

Kommunerna i norra Bohuslän, Strömstad, Tanum, Sotenäs, Lysekil och Munkedal tog i ett samverkansprojekt år 2009 fram en blå översiktsplan och en gemensam strukturbild. I den nordvästra delen av Uddevalla kommun gränsar området för strukturbilden i detta dokument till *Strukturbild Norra Bohuslän*.

Ett strukturbildsarbete pågår också i Fyrbodals kommunalförbund med 14 medlemskommuner där kommunerna i norra Bohuslän samt Orust och Uddevalla kommuner ingår. I första hand omfattar denna strukturbild de kommuner som inte ingår i *Strukturbild Norra Bohuslän* och GR:s samt Orust och Uddevalla kommuners strukturbild för kustzonen. Arbetet är planerat att presenteras under 2019.

Planeringsstöd

Som komplement till detta dokument finns en gemensam kunskapsplattform där det går att hitta arbetsgruppernas delrapporter, underlagsrapporter och andra plan- och strategidokument för kust och hav. Där finns också ett kartverktyg samt länkar till geodata med relevans för kustzonsplaneringen.

Mål för hållbar utveckling

Globala mål (Agenda 2030)

I Sveriges nulägesbeskrivning och förslag till handlingsplan för genomförande av Agenda 2030 framhålls utmaningen av exploatering av bland annat kustnära grunda vatten (Mål 14). Det betonas även att havsfrågans gränsöverskridande natur förutsätter samarbete på global, nationell och lokal nivå (Mål 17). Aktiv kustzonsplanering för att bättre kunna hantera anspråken på kustområden, förbättra den kustnära miljön och utveckla maritima näringar utgör enligt denna handlingsplan ett viktigt steg.

Den fördjupade strukturbilden syftar till att:

- Bevara och utveckla kustzonen på ett hållbart sätt med hjälp av samverkan kring fysisk planering. Hushållning av mark- och vattenresurser genom proaktiv fysisk planering, där beslut är kunskapsbaserade och framtagna tillsammans bidrar till en hållbar samhällsutveckling (Mål 11). Ökad medvetenhet om konsekvenser av olika beslut likaså.
- Synliggöra hållbara maritima näringar, lokal livsmedelsproduktion och bärkraftig upplevelseturism i planeringen (Mål 12).
- Bidra till teknikutveckling och testbäddar för effektiv hushållning med marina näringsresurser (Mål 2), robust dricksvattenförsörjning (6), marin energiproduktion (Mål 7), hållbara maritima näringar och ökad tillgänglighet med kollektiva färdmedel (Mål 8 och 9).
- Bidra till att bekämpa klimatförändringar (Mål 13) samt främja ekosystem och biologisk mångfald i skärningen mellan kust och hav (Mål 15).

Nationella och regionala miljömål

Sveriges nationella miljömålssystem utgörs av ett generationsmål, 16 miljömål och ett antal etappmål. Miljömålssystemet är en nationellt anpassad förlängning av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Generationsmålet är övergripande och sätter ramar för den miljöpolitik som förs i Sverige medan de 16 miljömålen beskriver ett tillstånd som miljömålen syftar till att uppnå. Etappmålen ska underlätta miljöarbetet med att uppnå målen. De nationella miljömålen följs årligen upp på både nationell och regional nivå och dessutom görs en fördjupad utvärdering vart fjärde år.

Av de 16 nationella miljömålen är det egentligen bara ett mål (Storslagen fjällmiljö) som inte är relevant för kustzonen. De andra målen är: Begränsad miljöpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Arbetsgruppernas delrapporter

Det tematiska arbetet inom kustzonsprojektet har bedrivits i fyra arbetsgrupper som har utgjorts av representanter och experter från de deltagande kommunerna, berörda länsstyrelser och GR men även från andra organisationer, såsom Turistrådet Västsverige, 8+fjordar, Västkoststiftelsen, Vattenrådet för Bohuskusten med flera.

Arbetet har resulterat i fyra delrapporter med teman *Struktur*, *Havsanvändning*, *Upplevelser* och *Miljö*. Dessa beskriver planeringsförutsättningar med utgångspunkt i ett nuläge (år 2018) efterföljt av en analys av utmaningar och målkonflikter i relation till en långsiktigt hållbar utveckling. Rapporterna innehåller också förslag på fortsatt arbete när det gäller avvägningar mellan olika intressen, samverkan och framtida utredningsbehov. Nedan följer en kort sammanfattning av de viktigaste slutsatserna från varje delrapport.

Tema Upplevelser

Rapporten har fokus på båtliv och besöksnäring, men med utgångspunkt i att kustzonen till stor del utgörs av känsliga miljöer med begränsade resurser. Balansen mellan utveckling och bevarande blir således ett viktigt perspektiv. En av slutsatserna från analysen är att tillgängligheten till hamnar och det maritima upplevelserummet är viktiga beståndsdelar som kan och behöver utvecklas – ”Att säkerställa att kustzonen är tillgänglig för så många som möjligt utan att utarma de resurser som är grunden för dess attraktivitet.”

I rapporten pekas på behov av satsningar på tillgängliga, multifunktionella noder i kustbandet ut inklusive nord-sydliga kopplingar mellan noderna, vilket också speglas i

den fördjupade strukturbilden.

Arbetsgruppen anser att besöksnäringens behov behöver synliggöras i den kommunala kustzonsplaneringen.

Digitalisering bedöms kunna bidra till större möjligheter till miljöhänsyn, minskade kostnader, bättre spridning av och tillgång till information med mera. Ett konkret exempel är utvecklingen av delningsekonomi inom besöksnäring och båtliv.

En viktig samverkansplattform för besöksnäringen inom projektets område är Turistrådet Västsverige. Ett annat exempel på en drivande samverkansplattform är ”Ett enat Bohuslän” som samlar elva kommuner och besöksnäringens aktörer kring utvecklingen av Bohuslän som destination.

Båtliv

Besöks-
näring

Tema Struktur

Arbetsgruppen har analyserat bebyggelsestruktur, transportinfrastruktur och tillgänglighet till kusten.

En central utmaning är att genom kommunal planering skapa förutsättningar för levande samhällen vid kusten. En eftersträvsvärd bebyggelsestruktur kan exempelvis vara sådan som stödjer och möjliggör utveckling av kollektivtrafiksystem i kustområden för tåg, buss och båt.

Rapporten pekar på att det behöver göras avvägningar och prioriteringar mellan mark- och vattenanspråk för ny bebyggelse, hållbara

areella näringar och allmänhetens åtkomst till stränder och hav.

Kopplat till bebyggelsestruktur har arbetsgruppen identifierat ett särskilt behov av fördjupad kunskap och samverkan kring vattenförsörjning, klimatanpassningar och utveckling av hållbara maritima näringar.

Tillgången till kusten som bostadsort, såväl för helårs- som delårsboende, är på väg att bli en socioekonomisk fråga med stigande fastighetspriser i kustnära lägen. För att motverka detta har arbetsgruppen identifierat ett behov av blandade bostadstyper i kustsamhällen.

Principer för
byggande

Under rubriken transportinfrastruktur behandlas frågor gällande sjöfart, kollektivtrafik till sjöss samt handelshamnar och dessutom förbindelser mellan kustzonen och inlandet. Bland slutsatserna i rapporten finns: Det nord-sydliga infrastrukturstråket på land (E6 och Bohusbanan) möjliggör effektiva resor. Längre ut i kustbandet är den nord-sydliga tillgängligheten sämre, både till havs (utan egen båt) och på land för gång- och cykeltrafik. I öst-västlig riktning kan konstateras att tillgängligheten till kusten med bil generellt är mycket god i princip i hela området medan motsatsen gäller för cykel- och kollektivtrafik.

Framtida satsningar på transportinfrastruktur bör fokusera på utvalda öst-västliga

kopplingar för cykel- och kollektivtrafik och stärkta nord-sydliga kopplingar i kustbandet till exempel i form av cykelleder, vandringsleder och färjetrafik. Det pekas också på behovet av kopplingar mellan större tätorter och mindre orter i kustbandet, inklusive områdets ”utposter”, exempelvis Kåringön.

Tillgänglighet handlar bland annat om vilka platser som är tillgängliga med kollektivtrafik samt vilka hinder som finns i form av exploatering och privatisering. Tillgänglighet handlar även i vidare bemärkelse om att undanröja hinder i olika former för att alla människor, oavsett funktionsnedsättning, socioekonomisk bakgrund eller annat, ska kunna ta del av de värden som finns i kustzonen.

Transport-
infrastruktur

Tillgänglighet
till kusten

Tema Havsanvändning

Arbetsgruppen har speciellt analyserat vattenbruk, fiske och energiproduktion till havs samt muddring och muddertippning, där ett mellankommunalt perspektiv krävs för att möjliggöra en hållbar utveckling.

Inom området finns goda förutsättningar för vattenbruk när det gäller fisk, blötdjur och makroalger. Det pågår en omfattande teknikutveckling som förväntas kunna bidra till ökad lönsamhet och minskad miljöpåverkan i slutna system. Rapporten pekar på brist på rovfisk och behov av fiskefria områden och annat skydd för att säkra hållbart fiske och beståndens återhämtning.

Det finns idag fyra kommunalt utpekade vindkraftsområden i utredningsområdet: ett i Kungälv, ett i Öckerö samt två i Göteborg. Alternativa lösningar som vindkraft med flytande fundament, vågkraft, strömkraft och flytande solkraft kommer eventuellt att efterfråga miljöer där olika tekniker kan testas. Det är svårt att bedöma marin bioenergi och dess potential i och med att det inte finns något nätverk/branschförening som bevakar utvecklingen på samma sätt som inom de andra energislagen. Ur ett rumsligt perspektiv konkurrerar de olika energislagen i liten utsträckning med varandra. Energislagens miljöpåverkan har inte analyserats men antas

skilja sig markant mellan de olika teknikutvecklingarna. Bedömningen idag är att havsbaserad vindkraft (med bottenfasta fundament) är det enda energislaget som inom en tioårsperiod har kommersiella förutsättningar att etableras som fullskalig anläggning i Sverige.

Arbetsgruppen har också behandlat temat muddring och muddertippning. Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) och Länsstyrelsen i Västra Götalands län har samarbetat kring en bedömning av tidigare nyttjade dumpningsplatser i länet med syfte att ta fram ett maringeologiskt underlag för att kunna bedöma platsernas lämplighet för fortsatt dumpning, men även för att föreslå alternativa platser för dumpning.

I rapporten identifieras olika förbättringsområden där mellankommunal samverkan krävs. Detta gäller till exempel vid fastställande av godtagbart underlag och samordning av olika prövningar och tillsyn, både för befintliga dumpningsplatser och möjliga nya platser som är lämpliga för muddertippning, inklusive på land. Det finns också ett behov av ökad kunskap om bottenförhållanden, teknikutveckling kring möjlig återvinning eller återbruk av muddermassor, samt god planering av nya båthamnar och bryggor som minskar behovet av muddring.

Vattenbruk
och fiske

Marin energi-
produktion

Muddertipp-
ningsplatser

Tema Miljö

Att bevara en livskraftig kustzon och havsmiljö och nyttja dess resurser på ett hållbart sätt är ett principiellt centralt förhållningssätt i kustzonsplaneringen. Även människan vinner på en god kust- och havsmiljö, inte minst genom ökad attraktivitet för boende och besökare.

Rapporten beskriver de fysiska och juridiska planeringsförutsättningarna samt specifika utmaningar som finns för kustzonen, sett ur ett miljöperspektiv. Fokus ligger på de miljöaspekter som är specifika för planering i kustzonen och som därför skiljer sig från planeringen på land.

Kustområden är särskilt känsliga för klimatförändringar, både långsamma (i form av stigande havsnivåer, ändringar i vind- och vågexponering, stranderosion eller invasion av främmande arter) och mer oförutsedda händelser (som stormar, översvämningar och utsläpp).

I rapporten pekas också på att fragmente-

ring av marina miljöer har en negativ effekt på många arter vars livsutrymme och möjligheter till förflyttning och genetiskt utbyte blir starkt begränsat. Andra problem som tas upp är undervattensbuller och skräp i haven samt på havsbottnar.

Rapporten rekommenderar satsningar på hållbart kollektivt resande och minskad klimatpåverkan från båtliv och sjöfart, till exempel genom satsning på eldrift (med tillhörande infrastruktur på land), begränsningar i utsläpp samt reduktioner i markanspråk för bryggor och förvaring.

Ekosystembaserade mål och strategier bör ligga till grund för planeringen. Ekosystemansatsen ställer krav på planeringsunderlag och arbetssätt. Det lyfts även fram ett behov att utöka marina områdesskydd och uppdatera befintliga föreskrifter med fördjupad kunskap. Strandskyddet pekas ut som en viktig byggsten för hållbar användning av känslig kustmiljö.

Miljötilstånd
i havet

Definitioner och begrepp

Grön infrastruktur syftar oftast på ett sammanbundet nät av naturområden, till exempel våtmarker, parker, skogsreservat och jordbruksmark samt marina områden som på ett naturligt sätt reglerar temperaturer, översvämningsrisker och vatten-, luft- samt ekosystemkvalitet. Ibland skiljer man på grön infrastruktur och **blå infrastruktur** på så sätt att den gröna innefattar trädgårdar, parker, gröna tak och liknande medan den blå innehåller vattendrag och hållbara dräneringssystem. I Havsplan för Västerhavet används begreppet **marin grön infrastruktur** om biotoper och strukturer som skapar ekologiska sammanhang i havet och vid kusten. Blå infrastruktur syftar ibland (dock inte i detta dokument) på vattenburna transporter.

Cirkulär ekonomi bygger på kretslopp och handlar om att återvinna, återbruka och dela på resurser för att motverka överkonsumtion och minska utsläpp. Det står i kontrast till en linjär ekonomi med "slit och släng". **Marin cirkulär ekonomi** kan innebära att ta till vara på råvaror och biprodukter från fiskerier, vattenbruk och beredningsindustri för värdehöjande åtgärder, till exempel att fiskrens från en beredningsfabrik används till foder eller görs om till energi i en biogasanläggning.

Ekosystemtjänster är tjänster och produkter som ekosystemen ger oss människor, till exempel mat, luft eller platser för rekreation.

Levande samhällen avser här att orterna har en åretruntbefolkning som är verksam på orten eller pendlar till annan plats för arbete, att det finns viss service och kollektivtrafik som är tillgänglig året om.

Marin avser i detta dokument något som härrör från havet, exempelvis marina råvaror som fisk eller musslor. **Maritim** avser i detta dokument något som förekommer vid eller är beroende av havet, till exempel maritima verksamheter i form av havsbaserad vindkraft, fiskodling och besöksnäring vid kusten.

Hur har arbetet genomförts?

Den fördjupade strukturbilden för kustzonen är ett resultat från projektet "Mellankommunal kustzonsplanering i Göteborgsregionen, Orust och Uddevalla". Projektet pågick under perioden 2016-2019 och föregicks av en förstudie (2014-2015), vilken syftade till att initiera en process där kustkommunerna Kungsbacka, Göteborg, Öckerö, Kungälv, Stenungsund, Tjörn, Orust och Uddevalla skulle skapa förutsättningar för ett fördjupat samarbete kring kustplanering tillsammans med relevanta regionala aktörer.

Arbetet med att ta fram den fördjupade strukturbilden för kustzonen har letts av GR med huvudansvar för framdrift i projektet och med budgetansvar. Det har också funnits en politisk styrgrupp för projektet bestående av Styrgruppen för miljö- och samhällsbyggnad inom GR och en politisk representant vardera för Orust respektive Uddevalla kommun.

Projektledningen på GR har utgjorts av Susanne Härenstam, Ida Lindbergh, Janna Petersson samt senior rådgivare Lars Heineson.

Projektets strategiska ledningsgrupp har utgjorts av Jessica Hjerpe Olausson (Västra Götalandsregionen), Ingela Isaksson och Gunnar Åkerlund (Länsstyrelsen i Västra Götalands län), John Wedel (Business Region Göteborg) och Pia Arnesson (GR).

Det tematiska arbetet har bedrivits inom **fyra arbetsgrupper** med fokus på olika områden: *Struktur*, *Havsanvändning*, *Upplevelser* och *Miljö*. Grupperna har utgjorts av representanter och experter från de deltagande kommunerna, berörda länsstyrelser och GR men även från andra organisationer, så som Turistrådet Västsverige, 8+fjordar, Västkoststiftelsen, Västarrvet, Vattenrådet för Bohuskusten med flera.

En **operativ arbetsgrupp**, bestående av representanter från alla deltagande kommuner (se nedan), har haft huvudansvar för att utarbeta den fördjupade strukturbilden baserat på det resultat som tagits fram inom arbetsgrupperna.

Kungsbacka: Raquel Dias Sandblad (ordinarie), Anna Frykman/Anders Lund (ersättare)

Göteborg: Martin Knape (ordinarie), Stella Bergström (ersättare)

Öckerö: Johanna Paulsson (ordinarie), Theres Benito/Janna Petersson (ersättare)

Kungälv: Torbjörn Nilsson (ordinarie)

Stenungsund: Mikaela Danielsson (ordinarie), Maria Alm (ersättare)

Tjörn: Karin Löfgren (ordinarie), Anna Aldegren (ersättare)

Orust: Ulrika Marklund (ordinarie), Ronny Svensson (ersättare)

Uddevalla: Sofia Ström (ordinarie), Elin Carlsson (ersättare)

GR: Projektledningen samt Christine Flood

Projektet har finansierats av de åtta kustkommunerna och GR tillsammans med:

Fördjupad strukturbild för kustzonen

En strukturbild ska vara vägledande för den fysiska planeringen inom kommunerna. Den strukturbild som beskrivs i detta dokument har fokus på kustzonen och är en fördjupning av *Strukturbild för Göteborgsregionen* från 2008.

Kustzonen har stor attraktionskraft och är identitetsskapande för hela regionen. Tillgänglighet till och utveckling av kustzonen är därför en gemensam angelägenhet, och viktiga värden, resurser och intressen bör hanteras i en gemensam strategi, där vi är överens om hur vi tar ansvar för kustzonens framtida utveckling och bevarande.

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.